

32003L0088

L 299/9

URADNI LIST EVROPSKE UNIJE

18.11.2003

DIREKTIVA 2003/88/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA**z dne 4. novembra 2003****o določenih vidikih organizacije delovnega časa**

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, zlasti člena 137(2) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,

po posvetovanju z Odborom regij,

v skladu s postopkom iz člena 251 Pogodbe ⁽²⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Direktiva Sveta 93/104/ES z 23. novembra 1993 o določenih vidikih organizacije delovnega časa ⁽³⁾, ki določa minimalne zahteve glede varnosti in zdravja pri organizaciji delovnega časa v zvezi s trajanjem dnevnega počitka, odmorov, tedenskega počitka, najdaljšega tedenskega delovnega časa, letnega dopusta in vidiki nočnega, izmenškega dela ter vzorcev dela je bila bistveno spremenjena. Zaradi jasnosti je treba pripraviti kodifikacijo zadevnih določb.

(2) Člen 137 Pogodbe določa, da mora Skupnost podpirati in dopolnjevati dejavnosti držav članic z namenom izboljšati delovno okolje zaradi varovanja zdravja in varnosti delavcev. Direktive, sprejete na podlagi tega člena, se morajo izogibati uvajanju upravnih, finančnih in zakonskih omejitev, ki bi zavirale ustanavljanje in razvoj malih in srednjih podjetij.

(3) Določbe Direktive Sveta 89/391/EGS z 12. junija 1989 o uvajanju ukrepov za spodbujanje izboljšav za varnost in zdravje delavcev pri delu ⁽⁴⁾ se še naprej v celoti uporabljajo za področja, zajeta v tej direktivi, brez poseganja v njene bolj zavezujoče in/ali podrobnejše določbe.

(4) Izboljšanje varnosti, higiene in zdravja delavcev pri delu je cilj, ki ga ni mogoče obravnavati zgolj z ekonomskega vidika.

(5) Vsi delavci morajo imeti ustrezen počitek. Pojem „počitek“ je treba izraziti v časovnih enotah, to je v dnevih, urah in/ali njihovih delih. Delavcem Skupnosti je treba zagotoviti minimalni dnevni, tedenski in letni počitek ter ustrezne odmore. V tem smislu je treba določiti tudi zgornjo mejo tedenskega delovnega časa.

(6) Upoštevati je treba načela Mednarodne organizacije dela glede organizacije delovnega časa, vključno s tistimi, ki se nanašajo na nočno delo.

(7) Raziskave so pokazale, da je človeško telo ponoči bolj občutljivo za neugodne vplive okolja in tudi za določene obremenilne oblike organizacije dela in da so lahko dolga obdobja nočnega dela škodljiva za zdravje delavcev in lahko ogrožajo varnost na delovnem mestu.

(8) Treba je omejiti trajanje nočnega dela, vključno z nadurami, in zagotoviti, da delodajalci, ki redno angažirajo delavce, ki delajo ponoči, o tem obvestijo pristojne organe na njihovo zahtevo.

(9) Pomembno je, da so delavci, ki delajo ponoči, pred začetkom dela in nato v rednih časovnih presledkih upravičeni do brezplačnega zdravstvenega pregleda in da so kadarkoli je mogoče, delavci z zdravstvenimi težavami, ki delajo ponoči, premeščeni na delo, ki poteka podnevi in za katerega so usposobljeni.

(10) Položaj delavcev, ki delajo ponoči in delavcev, ki delajo v izmenah, zahteva, da je raven varnosti in varovanja zdravja prilagojena naravi njihovega dela in da mora biti organizacija in delovanje varnostnih in preventivnih služb ter virov za zaščito in preventivo učinkovito.

(11) Posebni delovni pogoji lahko škodljivo vplivajo na varnost in zdravje delavcev. Organizacija dela po določenih vzorcih dela mora upoštevati splošno načelo, da se delo prilagodi delavcu.

(12) Evropski sporazum o delovnem času pomorščakov se je začel izvajati z Direktivo Sveta 1999/63/ES z dne 21. junija 1999 o sporazumu o razporejanju delovnega časa pomorščakov, sklenjenim med ECSA (Združenje ladjarjev Evropske skupnosti) in FST (Federacija sindikatov delavcev v prometu Evropske unije) ⁽⁵⁾, na podlagi člena 139(2) Pogodbe. Torej se določbe te direktive ne uporabljajo za pomorščake.

⁽¹⁾ UL C 61, 14.3.2003, str. 123.

⁽²⁾ Mnenje Evropskega parlamenta z 17. decembra 2002 (še neobjavljeno v Uradnem listu) in Sklep Sveta z 22. septembra 2003.

⁽³⁾ UL L 307, 13.12.1993, str. 18. Direktiva, spremenjena z Direktivo 2000/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 195, 1.8.2000, str. 41).

⁽⁴⁾ UL L 183, 29.6.1989, str. 1.

⁽⁵⁾ UL L 167, 2.7.1999, str. 33.

- (13) Za tiste „ribiče, ki so plačani po deležu ulova“ in ki so zaposleni, morajo države članice na podlagi te direktive določiti pogoje upravičenosti do letnega dopusta in njegovega dodeljevanja, vključno z ureditvijo plačil.
- (14) Posebni standardi, določeni v drugih instrumentih Skupnosti, ki se nanašajo na primer na počitek, delovni čas, letni dopust in nočno delo nekaterih kategorij delavcev, imajo prednost pred določbami te direktive.
- (15) V zvezi z vprašanjem, ki se lahko pojavi glede organizacije delovnega časa znotraj podjetja, je zaželeno, da se omogoči prožnost pri uporabi nekaterih določb te direktive in pri tem zagotovi upoštevanje načel varovanja zdravja in varnosti delavcev.
- (16) Predvideti je treba, da lahko za nekatere določbe veljajo odstopanja, ki jih bodo glede na primer uveljavljale države članice ali socialni partnerji. V primeru odstopanja morajo zadevni delavci praviloma dobiti enakovreden nadomestni počitek.
- (17) Ta direktiva ne vpliva na obveznosti držav članic v zvezi z roki za prevzem direktiv iz Priloge I, del B v nacionalno zakonodajo –

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE 1

PODROČJE UPORABE IN OPREDELITEV POJMOV

Člen 1

Namen in področje uporabe

1. Ta direktiva določa minimalne varnostne in zdravstvene zahteve pri organizaciji delovnega časa.
2. Ta direktiva se nanaša na:
 - a) minimalni čas dnevnega počitka, tedenskega počitka in letnega dopusta, kot tudi na odmore in najdaljši tedenski delovni čas; in
 - b) določene vidike nočnega in izmenskega dela ter vzorcev dela.
3. Ta direktiva se uporablja za vse sektorje dejavnosti, tako javne kot zasebne, skladno s členom 2 Direktive 89/391/EGS, brez vpliva na člene 14, 17, 18 in 19 te direktive.

Ta direktiva se ne uporablja za pomorščake, kakor jih opredeljuje Direktiva 1999/63/ES, brez vpliva na člen 2(8) te direktive.

4. Določbe Direktive 89/391/EGS se v celoti uporabljajo za zadeve iz odstavka 2, brez vpliva na bolj zavezujoče in/ali posebne določbe, vsebovane v tej direktivi.

Člen 2

Opredelitev pojmov

V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. „delovni čas“ pomeni vsak čas, v katerem delavec dela, je na razpolago delodajalcu in opravlja svoje naloge ali dolžnosti v skladu z nacionalno zakonodajo in/ali prakso;
2. „čas počitka“ pomeni vsak čas, ki ni delovni čas;
3. „nočni čas“ pomeni vsako obdobje, ki ni krajše od sedmih ur, kakor ga določa nacionalna zakonodaja, in v vsakem primeru vključuje čas med polnočjo in 5 uro zjutraj;
4. „delavec, ki dela ponoči“ pomeni:
 - a) po eni strani vsakega delavca, ki v nočnem času opravi najmanj tri ure svojega enodnevnega delovnega časa na običajen način; in
 - b) po drugi strani vsakega delavca, ki med nočnim časom lahko opravi določen delež svojega letnega delovnega časa, kakor ga določi posamezna država članica:
 - (i) z nacionalno zakonodajo, po posvetovanju s socialnimi partnerji ali
 - (ii) s kolektivnimi pogodbami ali sporazumi, sklenjenimi med socialnimi partnerji na državni ali regionalni ravni;
5. „izmensko delo“ pomeni katero koli metodo organizacije dela v izmenah, pri čemer si delavci izmenično sledijo na istih delovnih mestih po določenem vzorcu, ki je lahko prekinjen ali neprekinjen, vključno s krožnim, kar ima za posledico nujnost, da delavci delajo ob različnih urah v določenem dnevnem ali tedenskem obdobju;
6. „delavec, ki dela v izmeni“ pomeni vsakega delavca, čigar urnik dela vključuje izmensko delo;
7. „mobilni delavec“ pomeni vsakega delavca, ki je zaposlen kot član potujočega ali letalskega osebja v podjetju, ki opravlja prevozne storitve potnikov ali blaga po cesti, zraku ali notranjih plovnihih poteh;
8. „delo proč od obale“ pomeni delo, ki se opravlja pretežno na ali iz morskega tehničnega plovnega objekta (vključno z vrtno opremo), ki je neposredno ali posredno povezano z raziskovanjem, črpanjem ali izkoriščanjem rudnih bogastev, vključno z oglikovodiki, in potapljanje, povezano s takimi dejavnostmi, če se opravlja iz morskega tehničnega plovnega objekta ali plovila;

9. „ustrezen počitek“ pomeni, da imajo delavci redne počitke, katerih trajanje se izrazi v časovnih enotah in ki so dovolj dolgi in nepretrgani, da zagotovijo, da zaradi utrujenosti ali drugih neenakomernih delovnih vzorcev delavci ne poškodujejo sebe, sodelavcev ali drugih in da si, ne kratkoročno ne dolgoročno, ne okvarijo zdravja.

POGLAVJE 2

MINIMALNI ČAS POČITKA – DRUGI VIDIKI ORGANIZACIJE DELOVNEGA ČASA

Člen 3

Dnevni počitek

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi vsakemu delavcu zagotovijo pravico do minimalnega dnevnega počitka 11 zaporednih ur v 24-urnem obdobju.

Člen 4

Odmori

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi vsakemu delavcu, katerega delovni dan je daljši od šestih ur, zagotovijo pravico do odmora, podrobnosti, vključno s trajanjem in pogoji, pod katerimi je dodeljen, se določijo v kolektivnih pogodbah ali sporazumih med socialnimi partnerji ali, v nasprotnem primeru, z nacionalno zakonodajo.

Člen 5

Tedenski počitek

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da ima delavec v sedemdnevem obdobju pravico do najmanj 24 ur neprekinjenega počitka in do 11 ur dnevnega počitka iz člena 3.

Če objektivni, tehnični ali organizacijski pogoji dela to upravičujejo, se lahko določi minimalni čas počitka 24 ur.

Člen 6

Najdaljši tedenski delovni čas

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi v skladu s potrebo po varovanju zdravja in varnosti delavcev zagotovijo, da:

- (a) je tedenski delovni čas omejen z zakoni, podzakonskimi ali upravnimi akti ali s kolektivnimi pogodbami ali sporazumi med socialnimi partnerji;
- (b) povprečni delovni čas za vsako sedemdnevno obdobje, vključno z nadurami, ne presega 48 ur.

Člen 7

Letni dopust

1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi vsakemu delavcu zagotovijo pravico do plačanega letnega dopusta najmanj štirih tednov, v skladu s pogoji za upravičenost in dodelitev letnega dopusta, ki jih določa nacionalna zakonodaja in/ali praksa.
2. Minimalnega letnega dopusta ni mogoče nadomestiti z denarnim nadomestilom, razen v primeru prenehanja delovnega razmerja.

POGLAVJE 3

NOČNO DELO – IZMENSKO DELO – VZORCI DELA

Člen 8

Trajanje nočnega dela

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da:

- (a) čas običajnega dela delavcev, ki delajo ponoči, v povprečju ne presega osem ur v katerem koli 24-urnem obdobju;
- (b) delavci, ki delajo ponoči in katerih delo vključuje posebna tveganja ali težke fizične ali psihične obremenitve, ne delajo več kot osem ur v katerem koli 24-urnem obdobju, v katerem opravljajo nočno delo.

Za izvajanje točke (b) se delo, ki vključuje posebno tveganje ali težke fizične ali psihične obremenitve, opredeli v nacionalni zakonodaji in/ali praksi ali v kolektivnih pogodbah ali sporazumih, sklenjenih med socialnimi partnerji, ob upoštevanju posebnih učinkov in tveganj nočnega dela.

Člen 9

Zdravstveni pregled in razporeditev delavcev, ki delajo ponoči, na delo podnevi

1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da so:
 - (a) delavci, ki delajo ponoči, upravičeni do brezplačnega zdravstvenega pregleda pred nastopom dela, kasneje pa v rednih časovnih presledkih;
 - (b) delavci, ki delajo ponoči, in imajo zdravstvene težave, ki so povezane z opravljanjem nočnega dela, razporejeni na delo, ki poteka podnevi in za katerega so usposobljeni.
2. Pri brezplačnem zdravstvenem pregledu iz odstavka 1(a) je treba upoštevati zdravniško zaupnost.
3. Brezplačen zdravstveni pregled iz odstavka 1(a) se lahko opravi znotraj nacionalnega zdravstvenega sistema.

Člen 10

Jamstva za delo v nočnem času

Države članice lahko predpišejo za delo določenih kategorij delavcev, ki delajo ponoči, določena jamstva, skladno s pogoji, opredeljenimi v nacionalni zakonodaji in/ali praksi, za delavce, ki so izpostavljeni tveganjem glede varnosti in zdravja v zvezi z nočnim delom.

Člen 11

Obveščanje o rednem angažiranju delavcev, ki delajo ponoči

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da mora delodajalec, ki redno angažira delavce, ki delajo ponoči, o tem obvestiti pristojne organe, če to zahtevajo.

Člen 12

Varnost in varovanje zdravja

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da:

- (a) je delavcem, ki delajo ponoči, in delavcem, ki delajo v izmenah, zagotovljena varnost in varovanje zdravja, primerna naravi dela;
- (b) so ustrezne službe ali sredstva za varovanje in preventivo v zvezi z varnostjo in zdravjem delavcev, ki delajo ponoči ali delavcev, ki delajo v izmenah, enakovredne tistim, ki so na voljo drugim delavcem in da so ves čas dostopne.

Člen 13

Vzorec dela

Države članice sprejmejo ukrepe, s katerimi zagotovijo, da delodajalec, ki namerava organizirati delo po določenem vzorcu, glede na vrsto dejavnosti ter varnostne in zdravstvene zahteve, zlasti glede odmorov med delovnim časom, upošteva splošno načelo prilagajanja dela delavcu z namenom, da se olajša monotono delo in delo z določenim ponavljanjem.

POGLAVJE 4

DRUGE DOLOČBE

Člen 14

Posebne določbe Skupnosti

Ta direktiva se ne uporablja, kadar drugi instrumenti Skupnosti vsebujejo posebne zahteve glede organizacije delovnega časa določenih poklicev ali poklicnih dejavnosti.

Člen 15

Ugodnejše določbe

Ta direktiva ne vpliva na pravico držav članic, da uporabljajo ali uvajajo zakone, podzakonske ali upravne akte, ki so ugodnejši za varovanje zdravja in varnosti delavcev, ali da olajšujejo ali dopuščajo izvajanje kolektivnih pogodb ali sporazumov, sklenjenih med socialnimi partnerji, ki so ugodnejši za varovanje zdravja in varnosti delavcev.

Člen 16

Referenčna obdobja

Države članice lahko določijo:

- (a) za uporabo člena 5 (tedenski počitek) referenčno obdobje, ki ni daljše od 14 dni;
- (b) za uporabo člena 6 (najdaljši tedenski delovni čas) referenčno obdobje, ki ni daljše od štirih mesecev.

Plačan letni dopust, dodeljen skladno s členom 7, in odsotnost zaradi bolezni nista vključena ali ne štejeta pri izračunu povprečja;

- (c) za uporabo člena 8 (dolžina nočnega dela) referenčno obdobje, določeno po posvetu s socialnimi partnerji ali s kolektivnimi pogodbami ali sporazumi, sklenjenimi med socialnimi partnerji na državni ali regionalni ravni.

Če minimalni tedenski počitek 24 ur, kakor ga zahteva člen 5, sovpada z referenčnim obdobjem, ta počitek ni vključen v izračun povprečja.

POGLAVJE 5

ODSTOPANJA IN IZJEME

Člen 17

Odstopanja

1. Ob upoštevanju splošnih načel varovanja zdravja in varnosti delavcev države članice lahko odstopajo od členov 3 do 6, 8 in 16, če zaradi posebnih značilnosti izvajane dejavnosti dolžina delovnega časa ni odmerjena in/ali vnaprej določena ali jo lahko določijo delavci sami, še posebno pa v primerih, ko gre za:

- (a) vodilne kadre ali druge osebe s pooblastili za avtonomno odločanje;
- (b) delavce, ki so družinski člani; ali
- (c) delavce, ki službujejo pri verskih obredih v cerkvah ali verskih skupnostih.

2. Odstopanja iz odstavkov 3, 4 in 5 se lahko določijo z zakoni, podzakonskimi ali upravnimi akti ali s kolektivnimi pogodbami ali sporazumi, sklenjenimi med socialnimi partnerji, če zadevni delavci dobijo enakovreden nadomestni počitek ali če se jim, v izjemnih primerih, ko to iz objektivnih razlogov ni mogoče, zagotovi ustrezno varstvo.

3. V skladu z odstavkom 2 tega člena so mogoča odstopanja od členov 3, 4, 5, 8 in 16:

(a) v primeru dejavnosti, kjer sta kraj zaposlitve in kraj bivanja delavca oddaljena drug od drugega, vključno z delom proč od obale, ali kjer so kraji delavčeve zaposlitve oddaljeni drug od drugega;

(b) v primeru dejavnosti varovanja in nadzora, ki zahtevajo stalno prisotnost, zaradi varovanja posesti ali oseb, zlasti varnostnikov in oskrbnikov ali podjetij za varovanje;

(c) v primeru dejavnosti, ki zahtevajo nepretrgano storitev ali proizvodnjo, zlasti:

(i) storitve, povezane s sprejemom, zdravljenjem in/ali oskrbo v bolnišnicah ali podobnih ustanovah, vključno z dejavnostjo zdravnikov na usposabljanju, v domovih in zaporih;

(ii) delavce v ladjedelnici ali na letališču;

(iii) tisk, radio, televizija, filmska produkcija, poštne in telekomunikacijske storitve, storitve prve pomoči, gasilcev in civilne zaštite;

(iv) proizvodnja, prenos in distribucija plina, vode in električne energije, zbiranje gospodinjskih odpadkov in sežigalnice;

(v) gospodarske dejavnosti, v katerih dela ne morejo prekiniti zaradi tehničnih razlogov;

(vi) dejavnosti raziskav in razvoja;

(vii) kmetijstvo;

(viii) za delavce, ki se ukvarjajo s prevozom potnikov v dejavnostih rednega mestnega prevoza;

(d) kadar gre za predvidljivo nihanje dejavnosti, zlasti v:

(i) kmetijstvu;

(ii) turizmu;

(iii) poštne storitvah;

(e) primeru oseb, ki delajo v železniškem prometu:

(i) katerih dejavnosti se opravljajo s prekinitvami;

(ii) ki delovni čas preživijo na vlakih; ali

(iii) katerih dejavnosti so povezane z voznimi redi in zagotavljanjem nepretrganosti in rednosti prometa;

(f) v okoliščinah, opisanih v členu 5(4) Direktive 89/391/EGS;

(g) v primeru nesreče ali neposrednega tveganja za nesrečo.

4. V skladu z odstavkom 2 tega člena so odstopanja mogoča od členov 3 in 5:

(a) pri dejavnostih z izmenskim delom, vsakič, ko delavec zamenja izmeno in ne more izkoristiti dnevnega oziroma tedenskega počitka po koncu ene izmene in pred začetkom druge;

(b) pri dejavnostih z deljenim delovnim časom, zlasti osebja za čiščenje.

5. V skladu z odstavkom 2 tega člena so odstopanja mogoča od členov 6 in 16(b) pri zdravnikih na usposabljanju, v skladu z določbami iz drugega in sedmega pododstavka tega odstavka.

Glede člena 6 so odstopanja iz prvega pododstavka dovoljena v prehodnem obdobju petih let od 1. avgusta 2004.

Če je to potrebno, imajo države članice lahko še dve leti več, zaradi upoštevanja težav pri izvrševanju določb o delovnem času v zvezi z odgovornostmi za organiziranje in zagotavljanje zdravstvenih storitev in medicinske oskrbe. Zadevna država članica obvesti Komisijo o razlogih najkasneje šest mesecev pred koncem prehodnega obdobja, tako da Komisija po ustreznih posvetovanjih lahko da mnenje v treh mesecih po prejemu takega obvestila. Če država članica ne upošteva mnenja Komisije, mora svojo odločitev utemeljiti. Uradno obvestilo in utemeljitev države članice ter mnenje Komisije se objavi v *Uradnem listu Evropske unije* in pošlje Evropskemu parlamentu.

Če je potrebno, imajo države članice lahko dodatno obdobje do enega leta, zaradi upoštevanja posebnih težav pri izpolnjevanju obveznosti iz tretjega pododstavka. Uporabijo postopek iz navedenega pododstavka.

Države članice zagotovijo, da število ur v delovnem tednu v nobenem primeru ne preseže povprečja 58 ur v prvih treh letih prehodnega obdobja, povprečja 56 ur v naslednjih dveh letih in povprečja 52 ur v morebitnem preostalem obdobju.

Delodajalec se pravočasno posvetuje s predstavniki zaposlenih, da dosežejo sporazum, kadarkoli je to mogoče, o ureditvi v prehodnem obdobju. V mejah iz petega pododstavka tak sporazum lahko vključuje:

(a) povprečno število ur v delovnem tednu v prehodnem obdobju; in

(b) ukrepe, ki jih je treba sprejeti za zmanjšanje ur v delovnem tednu na povprečno 48 do konca prehodnega obdobja.

Odstopanja iz prvega pododstavka so za člen 16(b) dovoljena pod pogojem, da referenčno obdobje ne presega 12 mesecev v prvem delu prehodnega obdobja, opredeljenega v petem pododstavku, in šest mesecev po tem.

Člen 18

Odstopanja po kolektivnih pogodbah

Odstopanja od členov 3, 4, 5, 8 in 16 je možno opredeliti bodisi s kolektivnimi pogodbami ali sporazumi, sklenjenimi med socialnimi partnerji na nacionalni ali regionalni ravni, bodisi skladno s pravili, ki jih le ti določijo, s kolektivnimi pogodbami ali sporazumi, sklenjenimi med socialnimi partnerji na nižji ravni.

Države članice, ki nimajo zakonsko urejenega sistema, ki bi zagotavljal sklepanje kolektivnih pogodb ali sporazumov med socialnimi partnerji na državni ali regionalni ravni v zadevah, ki jih ureja ta direktiva, ali države članice, ki imajo v ta namen poseben pravni okvir lahko, v njegovih mejah in skladno z nacionalno zakonodajo in/ali prakso, dopustijo odstopanja od členov 3, 4, 5, 8 in 16 s kolektivnimi pogodbami ali sporazumi, sklenjenimi med socialnimi partnerji na ustrezni kolektivni ravni.

Odstopanja, predvidena v prvem in drugem pododstavku so dovoljena pod pogojem, da se delavcem dodeli enakovreden nadomestni počitek ali da se jim v izjemnih primerih, kadar zaradi objektivnih razlogov to ni mogoče, zagotovi ustrezno varstvo.

Države članice lahko sprejmejo pravila:

- (a) za uporabo tega člena s strani socialnih partnerjev; in
- (b) za razširitev določb kolektivnih pogodb ali sporazumov, sklenjenih v skladu s tem členom, na druge delavce v skladu z nacionalno zakonodajo in/ali prakso.

Člen 19

Omejitve odstopanj od referenčnih obdobj

Zaradi možnosti odstopanja od člena 16(b), predvidene v členu 17(3) in členu 18, referenčno obdobje ne sme preseči šestih mesecev.

Vendar pa imajo države članice skladno s splošnimi načeli varovanja zdravja in varnosti delavcev možnost, da iz objektivnih ali tehničnih razlogov ali razlogov, povezanih z organizacijo dela, kolektivnimi pogodbami ali sporazumi, sklenjenimi med socialnimi partnerji, določijo referenčna obdobja, ki v nobenem primeru ne presegajo dvanajstih mesecev.

Pred 23. novembrom 2003 Svet na podlagi predloga Komisije in priloženega poročila o oceni, ponovno prouči določbe tega člena in odloči, kako ukrepati.

Člen 20

Mobilni delavci in delo proč od obale

1. Členi 3, 4, 5 in 8 se ne uporabljajo za mobilne delavce.

Vendar pa države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da imajo mobilni delavci pravico do ustreznega počitka, razen v okoliščinah iz člena 17(3)(f) in (g).

2. Ob upoštevanju splošnih načel varovanja zdravja in varnosti delavcev in če se predstavniki delodajalcev in delojemalcev posvetujejo in se spodbuja vse ustrezne oblike socialnega dialoga, vključno s pogajanjem, če jih udeleženci želijo, države članice zaradi objektivnih ali tehničnih razlogov ali razlogov, ki se nanašajo na organizacijo dela, lahko podaljšajo referenčno obdobje iz člena 16(b) na 12 mesecev za delavce, ki večinoma opravljajo delo proč od obale.

3. Najkasneje do 1. avgusta 2005 bo Komisija po posvetovanju z državami članicami ter delodajalci in delavci na evropski ravni pregledala izvajanje določb, ki se nanašajo na delavce, ki delajo proč od obale, z vidika zdravja in varnosti, da bo, po potrebi, predlagala primerne spremembe.

Člen 21

Delavci na morskih ribiških plovilih

1. Členi 3 do 6 in 8 se ne uporabljajo za nobenega delavca na morskem ribiškem plovilu, ki pluje pod zastavo države članice.

Vendar pa države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da ima vsak delavec na morski ribiški ladji, ki pluje pod zastavo države članice, pravico do ustreznega počitka in s katerimi omejijo število delovnih ur na 48 ur na teden v povprečju, izračunanem za referenčno obdobje, ki ne presega 12 mesecev.

2. V mejah, določenih v odstavku 1, drugi pododstavek in odstavkih 3 in 4 države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi, ob upoštevanju potrebe po varovanju zdravja in varnosti takih delavcev, zagotovijo:

- (a) da so delovne ure omejene na najvišje število ur, ki se ga v določenem obdobju ne sme preseči; ali
- (b) da se določi najnižje število ur počitka v določenem obdobju.

Najvišje število delovnih ur ali najnižje število ur počitka mora biti določeno v zakonu, podzakonskih ali upravnih aktih ali v kolektivnih pogodbah ali sporazumih med socialnimi partnerji.

3. Omejitve delovnih ur ali počitka so ali:

(a) najvišje število delovnih ur, ki ne presega:

(i) 14 ur v 24-urnem obdobju in

(ii) 72 ur v sedem-dnevnem obdobju

ali

(b) najnižje število ur počitka, ki ne sme biti krajše od:

(i) 10 ur v 24-urnem obdobju in

(ii) 77 ur v sedem-dnevnem obdobju.

4. Ure počitka se lahko razdeli v največ dve obdobji, eno mora trajati najmanj šest ur, presledek med zaporednima obdobjema počitka pa ne sme presegati 14 ur.

5. V skladu s splošnimi načeli varovanja zdravja in varnosti delavcev in zaradi objektivnih ali tehničnih razlogov ali razlogov, ki izhajajo iz organizacije dela, države članice lahko dovolijo izjeme, vključno z določitvijo referenčnih obdobji, od omejitev iz odstavka 1, drugi pododstavek in odstavkov 3 in 4. Take izjeme morajo biti v največji možni meri v skladu z določenimi standardi, vendar lahko upoštevajo pogostejše ali daljše odsotnosti ali dodeljevanje kompenzacijskih odsotnosti delavcem. Te izjeme se lahko določijo v:

(a) zakonih, podzakonskih ali upravnih aktih, pod pogojem da se, kjer je možno, predstavniki delodajalcev in zadevnih delavcev posvetujejo in se spodbuja vse ustrezne oblike socialnega dialoga; ali

(b) kolektivnih pogodbah ali sporazumih med socialnimi partnerji.

6. Kapitan morskega ribiškega plovila ima pravico od delavcev na krovu zahtevati, da opravijo toliko delovnih ur, kolikor jih zahteva trenutna varnost plovila, oseb na krovu ali tovora ali pomoč drugemu plovilu ali osebam v stiski na morju.

7. Države članice lahko določijo, da delavci na morskih ribiških plovilih, za katera nacionalna zakonodaja ali praksa določa, da ne smejo obratovati v določenem obdobju koledarskega leta, ki presega en mesec, izkoristijo letni dopust v skladu s členom 7 v zgoraj omenjenem obdobju.

Člen 22

Druge določbe

1. Država članica ima možnost, da ne uporabi člena 6, pri čemer pa upošteva splošna načela varovanja zdravja in varnosti delavcev pod pogojem, da sprejme potrebne ukrepe, s katerimi se zagotovijo, da:

(a) noben delodajalec od delavca ne zahteva, da dela več kot 48 ur v sedem-dnevnem obdobju, izračunanem kot povprečje za

referenčno obdobje iz člena 16(b), če prej ni pridobil delavčevega soglasja za opravljanje takega dela;

(b) delodajalec ne sme škodovati nobenemu delavcu, ki ni pripravljen dati soglasja za tako delo;

(c) delodajalec vodi tekočo evidenco vseh delavcev, ki opravljajo tako delo;

(d) se evidence predložijo pristojnim organom, ki lahko iz razlogov, povezanih z varnostjo in/ali zdravjem delavcev, prepreče ali omejijo možnost preseganja najvišjega števila ur v delovnem tednu;

(e) delodajalec pristojnim organom na njihovo zahtevo predloži podatke o primerih, ko so delavci dali soglasje za delo preko 48 ur v sedem-dnevnem obdobju, izračunano kot povprečje za referenčno obdobje iz člena 16(b).

Pred 23. novembrom 2003 Svet na podlagi predloga Komisije in priloženega poročila o oceni, ponovno prouči določbe tega člena in odloči, kako ukrepati.

2. Države članice imajo glede uporabe člena 7 možnost, da izkoristijo prehodno obdobje, ki ne presega treh let od 23. novembra 1996, pod pogojem, da v tem prehodnem obdobju:

(a) vsak delavec prejme tri tedne plačanega letnega dopusta v skladu s pogoji za upravičenost in dodelitev letnega dopusta, določenimi v nacionalni zakonodaji in/ali praksi; in

(b) se treh tednov plačanega letnega dopusta ne sme nadomestiti z denarnim nadomestilom, razen v primeru prenehanja delovnega razmerja.

3. Če države članice uporabijo možnost, predvideno v tem členu, o tem takoj obvestijo Komisijo.

POGLAVJE 6

KONČNE DOLOČBE

Člen 23

Raven varstva

Brez poseganja v pravico držav članic, da glede na spreminjajoče se okoliščine razvijajo drugačne zakonske, podzakonske ali pogodbene določbe na področju delovnega časa, če pri tem spoštujejo minimalne zahteve, predvidene v tej direktivi, izvajanje te direktive ni veljavna podlaga za zniževanje splošne ravni varovanja delavcev.

Člen 24

Poročila

1. Države članice pošljejo Komisiji besedila določb nacionalnih zakonov, ki so že sprejeti ali jih sprejemajo za področje, ki ga ureja ta direktiva.

2. Države članice vsakih pet let poročajo Komisiji o praktičnem izvajanju določb te direktive, pri čemer navedejo stališča socialnih partnerjev.

Komisija o tem obvesti Evropski parlament, Svet, Ekonomsko-socialni odbor in Svetovalni odbor za varnost, higieno in varovanje zdravja pri delu.

3. Vsakih pet let od 23. novembra 1996 Komisija predloži Evropskemu parlamentu, Svetu in Ekonomsko-socialnemu odboru poročilo o izvajanju te direktive, pri čemer upošteva člena 22 in 23 ter odstavka 1 in 2 tega člena.

Člen 25

Proučitev učinkovanja določb v zvezi z delavci na morskih ribiških plovilih

Najkasneje 1. avgusta 2009 Komisija, po posvetovanju z državami članicami in delodajalci in delavci na evropski ravni, prouči učinkovanje določb v zvezi z delavci na morskih ribiških plovilih in zlasti pregleda, ali so te določbe še ustrezne, predvsem glede varnosti in zdravja z namenom, da predlaga morebitne primerne spremembe.

Člen 26

Proučitev učinkovanja določb v zvezi z delavci, ki se ukvarjajo s prevozom potnikov

Najkasneje 1. avgusta 2005 Komisija, po posvetovanju z državami članicami ter delodajalci in delavci na evropski ravni, prouči

učinkovanje določb v zvezi z delavci, ki se ukvarjajo s prevozom potnikov v dejavnostih rednega mestnega prevoza, z namenom, da po potrebi pripravi ustrezne spremembe za zagotovitev skladnega in primerne pristopa v tem sektorju.

Člen 27

Razveljavitev

1. Razveljavi se Direktiva 93/104/ES, spremenjena z direktivo, navedeno v Prilogi I, del A, brez poseganja v obveznosti držav članic glede rokov za prevzem v nacionalno zakonodajo, določenih v Prilogi I, del B.

2. Sklicevanja na navedeno razveljavljeno direktivo pomenijo sklicevanja na to direktivo, berejo se v skladu s primerjalno tabelo iz Priloge II.

Člen 28

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati 2. avgusta 2004.

Člen 29

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Bruslju, 4. novembra 2003

Za Evropski parlament

Predsednik

P. COX

Za Svet

Predsednik

G. TREMONTI

PRILOGA I

DEL A

RAZVELJAVLJENE DIREKTIVE IN NJIHOVE SPREMEMBE

(Člen 27)

Direktiva Sveta 93/104/ES

(UL L 307, 13.12.1993, str. 18)

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/34/ES

(UL L 195, 1.8.2000, str. 41)

DEL B

ROKI ZA PREVZEM V NACIONALNO ZAKONODAJO

(Člen 27)

Direktiva	Rok za prevzem v nacionalno zakonodajo
93/104/ES	23. november 1996
2000/34/ES	1. avgust 2003 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ 1. avgust 2004 za zdravnike na usposabljanju. Glej člen 2 Direktive 2000/34/ES.

PRILOGA II

PRIMERJALNA TABELA

Direktiva 93/104/ES	Ta direktiva
Členi 1 do 5	Členi 1 do 5
Člen 6, uvodno besedilo	Člen 6, uvodno besedilo
Člen 6(1)	Člen 6(a)
Člen 6(2)	Člen 6(b)
Člen 7	Člen 7
Člen 8, uvodno besedilo	Člen 8, uvodno besedilo
Člen 8(1)	Člen 8(a)
Člen 8(2)	Člen 8(b)
Členi 9, 10 in 11	Členi 9, 10 in 11
Člen 12, uvodno besedilo	Člen 12, uvodno besedilo
Člen 12(1)	Člen 12(a)
Člen 12(2)	Člen 12(b)
Členi 13, 14 in 15	Členi 13, 14 in 15
Člen 16, uvodno besedilo	Člen 16, uvodno besedilo
Člen 16(1)	Člen 16(a)
Člen 16(2)	Člen 16(b)
Člen 16(3)	Člen 16(c)
Člen 17(1)	Člen 17(1)
Člen 17(2), uvodno besedilo	Člen 17(2)
Člen 17(2)(1)	Člen 17(3)(a) do (e)
Člen 17(2)(2)	Člen 17(3)(f) do (g)
Člen 17(2)(3)	Člen 17(4)
Člen 17(2)(4)	Člen 17(5)
Člen 17(3)	Člen 18
Člen 17(4)	Člen 19
Člen 17a(1)	Člen 20(1), prvi pododstavek
Člen 17a(2)	Člen 20(1), drugi pododstavek
Člen 17a(3)	Člen 20(2)
Člen 17a(4)	Člen 20(3)
Člen 17b(1)	Člen 21(1), prvi pododstavek
Člen 17b(2)	Člen 21(1), drugi pododstavek
Člen 17b(3)	Člen 21(2)
Člen 17b(4)	Člen 21(3)
Člen 17b(5)	Člen 21(4)
Člen 17b(6)	Člen 21(5)
Člen 17b(7)	Člen 21(6)
Člen 17b(8)	Člen 21(7)
Člen 18(1)(a)	—
Člen 18(1)(b)(i)	Člen 22(1)
Člen 18(1)(b)(ii)	Člen 22(2)
Člen 18(1)(c)	Člen 22(3)
Člen 18(2)	—
Člen 18(3)	Člen 23
Člen 18(4)	Člen 24(1)

Direktiva 93/104/ES	Ta direktiva
Člen 18(5)	Člen 24(2)
Člen 18(6)	Člen 24(3)
—	Člen 25 ⁽¹⁾
—	Člen 26 ⁽²⁾
—	Člen 27
—	Člen 28
Člen 19	Člen 29
—	Priloga I
—	Priloga II

⁽¹⁾ Direktiva 2000/34/ES, člen 3.

⁽²⁾ Direktiva 2000/34/ES, člen 4.